

MICHAŁ MAZIK

ZERO WASTE w ogrodzie

Po pierwsze - nie marnuj

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Redaktor prowadzący: Justyna Wydra

Projekt składu i skład: Sabina Suchy

Zdjęcia na okładce oraz zdjęcia i grafiki w książce wykorzystano za zgodą Shutterstock i Adobestock

Helion S.A.

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: septem@septem.pl

WWW: <http://septem.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://septem.pl/user/opinie/zewaog>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

ISBN: 978-83-283-7174-3

Copyright © Helion S.A. 2021

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

ZERO WASTE

w ogrodzie i w życiu 9

7 GRZECHÓW

*Subiektywna lista głównych
grzechów popełnianych
w ogrodzie 13*

PRODUKCJA SADZONEK

zgodnie z zero waste 21

KOMPOST

Co i jak powinno się kompostować? 29

NAWOZY ZIELONE

i rośliny fitosanitarne 43

ZIEMIA LIŚCIOWA

Jak ją wyprodukować? 85

PODŁOŻE POPIECZARKOWE

Jak je wykorzystać w ogrodzie? 91

MACZKA BAZALTOWA

Jakie ma zastosowanie w ogrodzie? 95

NAWOZY MINERALNE

Jak je rozsądnie stosować? 101

ŚRODKI OCHRONY ROŚLIN

własnej produkcji 107

PRZEPISY

na ekologiczne preparaty ochrony roślin 115

CHWASTY

Jak je wykorzystać w kuchni i domowej apteczce? 147

SZARE MYDŁO

Jak je stosować w ogrodzie? 161

OCET

Jakie ma zastosowanie w ogrodzie? 167

CHEMICZNE ŚRODKI OCHRONY ROŚLIN

Jakie są zasady ich racjonalnego stosowania? 173

DRENAŻ

Jak ochronić korzenie przed gniciem? 177

SPRZĘT I NARZĘDZIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Jak dać im drugie życie? 183

WODA W OGRODZIE

Jak ją gromadzić i oszczędzać? 195

ODPADY BUDOWLANE

Co z nimi zrobić? 215

STARE DONICE

Jak je odnowić i tworzyć miniogrody? 223

SZKLARNIA

ze starych okien 231

HOTEL DLA PSZCZOŁ

Jak go zbudować z dostępnych materiałów? 235

DOMKI

dla dzikich zwierząt 243

NIEWYKORZYSTANE W DOMU

- wykorzystane w ogrodzie 255

PODSUMOWANIE 279

BIBLIOGRAFIA 280

Założenia *zero waste* dotyczą szerokiej gamy działań i nawyków sprawdzających się zarówno w gospodarstwie domowym, jak i w ogrodzie. To poniekąd styl życia. Książka *Zero waste w ogrodzie. Po pierwsze – nie marnuj* obejmuje zaledwie skrawek tej idei. Z wprowadzaniem pozytywnych zmian jest podobnie jak z pozbywaniem się złych nawyków, chociażby żywieniowych. Rzucenie się na głęboką wodę może skutkować zniechęceniem. Lepiej krok po kroku dążyć ku lepszemu. Warto zacząć od ekologicznych metod ochrony i nawożenia. W wolnych chwilach można „pobawić się” w kreatywne DIY. Dobrze jest eksperymentować, uczyć się nowych metod, korzystnych dla środowiska naturalnego, a często także dla naszego portfela. Niektóre działania oczywiście wiążą się z potrzebą zakupu produktów (np. impregnatów), a także prowadzą do zużywania wody i prądu – tego nie da się całkowicie uniknąć. W końcu nikt nie nawołuje do powrotu do epoki kamienia łupanego. Korzystajmy z dobrodziejstw współczesności i technologii – rozsądek przede wszystkim.

Wiele ze wskazówek to „receptury” naszych babć. Na szczęście wiedza, często przekazywana ustnie z pokolenia na pokolenie, nie została zapomniana. Dzisiaj eko jest modne, ale niestety słowo to jest nadużywane i nie zawsze właściwie stosowane. Kiedyś idea ta była oczywistością, chociaż gospodarność i naturalne metody pielęgnacji ogrodu w dużej mierze wynikały z konieczności (tj. braku rozbudowanego rynku produktów). Również dziś warto dążyć do tego, by nie marnować zasobów zarówno naszych, jak i środowiska naturalnego.

Niniejsza książka to zbiór różnorodnych porad wpisujących się w filozofię *zero waste*. Potraktuj je jako luźne propozycje, a nie próbę narzucenia czegokolwiek. Każdy powinien tutaj znaleźć coś dla siebie. Trzeba jednak obudzić w sobie ciekawość dziecka i szukać dalej, gdyż żadna książka nie wyczerpie tak szerokiego tematu. Dzięki działaniom wpisującym się w nurt *zero waste* ogród będzie lepszym miejscem zarówno dla człowieka, jak i dla dzikiej fauny. I takich ogrodów Czytelnikom serdecznie życzę.

Michał Mazik

ZERO WASTE

w ogrodzie i w życiu

Warto, abyś na samym wstępie zadał sobie pytanie: czym jest twój wymarzony ogród? Dla mnie jest to miejsce aktywnego odpoczynku, spędzania czasu z innymi, ale także obserwacji świata fauny i flory. Ogród powinien być dla człowieka nie tylko rajem, ale także namiastką przyrody. Dzięki niemu można być bliżej natury. Zielony zakątek żyje swoim życiem. Aby jednak tak się stało, ogród powinien być pielęgnowany i chroniony z wykorzystaniem naturalnych, nieinwazyjnych metod. Chemia powinna być traktowana jako ostateczność, chociaż całkowicie wykluczyć jej nie można. Czasami jest faktycznie potrzebna, co nie oznacza, że trzeba od niej zaczynać wszelkie działania. Dzięki ekologicznym metodom nasz zielony zakątek stanie się miejscem do życia dla wielu dzikich, często bardzo pożytecznych stworzeń. Droga do osiągnięcia tego celu jest zgodna z niektórymi założeniami zero waste. To filozofia życia, którą w niniejszej książce starałem się zaadaptować na potrzeby zakładania i pielęgnacji ogrodu.

PIĘĆ ZAŁOŻEŃ ZERO WASTE

REFUSE

(odmawiać)

W tym przypadku można to rozumieć jako powstrzymywanie się od nieprzemyślanych zakupów do ogrodu, np. spowodowanych tylko tym, że trwa promocja.

REUSE

(używać ponownie)

Warto zapłacić więcej za dobrą jakość i dłużej cieszyć się sprzętem oraz narzędziami. Co prawda wysoka cena nie zawsze gwarantuje jakość, ale za to „rewelacyjna promocja” bardzo często wiąże się z jej brakiem.

REDUCE

(ograniczać)

Ogród powinien harmonizować z naturą. Jeśli poszczególnych elementów jest zbyt wiele lub czegoś stosuje się za dużo (nawozów, ŚOR), uzyskuje się efekt odwrotny do zamierzonego.

RECYCLE

(poddawać recyklingowi)

To także nadawanie drugiego życia starym, niepotrzebnym sprzętom i przedmiotom.

ROT

(kompostować)

Część odpadów, głównie z frakcji bio-, z powodzeniem można kompostować. W jednym z rozdziałów tej książki przedstawiam sposoby naturalnej pielęgnacji ogrodu.

Istotą Zero Waste jest niezmiennalna kolejność postępowania.

7 GRZECHÓW

*Subiektywna lista
głównych grzechów
popetnianych
w ogrodzie*

1. Zakupoholizm
2. Nieumiarkowanie
3. Zapominalstwo i brak systematyczności
4. Zabijanie wszystkiego, co się rusza
5. Nadgorliwość
6. Łatwowierność
7. Marnotrawstwo

1. ZAKUPOHOLIZM

W szczególności chodzi o kupowanie roślin. Wybór, a potem sadzenie bylin, krzewów, drzew itp. to dla właściciela ogrodu niewątpliwie przyjemne zadania. Często kupujemy, „bo piękne”, myśląc jednocześnie, że „gdzieś się posadzi”. Niestety, w ten sposób część roślin marnuje się (zapominamy bowiem o dostosowaniu ich wymagań do warunków), inne nie pokazują pełni swojej kraszy. Na to ostatnie wpływają po prostu brak przestrzeni, nadmierna konkurencja o światło, wodę i składniki pokarmowe. W wielu ogrodach zieleni jest zdecydowanie za dużo. To zaburza harmonię, zamyka przestrzeń, a jednocześnie zwiększa ryzyko wystąpienia chorób oraz rozprzestrzeniania się szkodników roślin. Warto przyswoić sobie pewną zasadę: ogród to nie zarośla!

2. NIEUMIARKOWANIE

Poniekąd jest ono związane z punktem pierwszym, ale ma szerszy zakres. Chodzi m.in. o wprowadzanie do ogrodu nadmiernej liczby różnych elementów, w tym dekoracji. Nawet odnawiając stare przedmioty i nadając im drugie życie, trzeba zachować pewien rozsądek. Ogród to nie zarośla, ale też nie graciarnia. Dla porządku warto podzielić go na strefy, np. oddzielić część rekreacyjno-ozdobną od typowo użytkowej, gospodarczej.

3. ZAPOMINALSTWO I BRAK SYSTEMATYCZNOŚCI

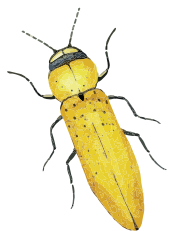
Jeszcze zanim założymy ogród, warto się zastanowić, ile czasu będziemy mu poświęcać. Jeśli mało, najlepiej zdecydować się na ogród minimalistyczny. Wprowadza się do niego gatunki, które są łatwe w uprawie, a zieleni odgrywa w nim marginalną rolę. Pewnym ułatwieniem w takim przypadku będzie też automatyzacja, np. nawadniania. Alternatywą może być także zatrudnienie ogrodnika, choć to oczywiście generuje dodatkowe koszty. Jeśli sami prowadzimy ogród, nasz brak systematyczności szybko objawi się różnymi problemami: pojawieniem się chwastów, masowym występowaniem szkodników, traceniem roślin z powodu zasuszenia.

4. ZABIJANIE WSZYSTKIEGO, CO SIĘ RUSZA

To postawa skrajna, ale czytając fora, można odnieść wrażenie, że wiele osób właśnie tak podchodzi do tematu prowadzenia ogrodu. Oczywiście nie jesteśmy w stanie uniknąć zabijania różnych stworzeń, w końcu wiele z nich to żarłoczne szkodniki. Kluczowe jednak jest, aby unikać przy tym uśmiercania organizmów pożytecznych (np. pszczoł, które mogą zginąć, jeśli wybierzemy niewłaściwą porę wykonywania oprysków). Inna sprawa

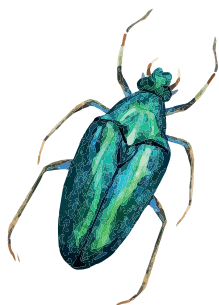

to częste pomyłki w rozpoznawaniu gatunków. Nie wiadomo, dlaczego złotook (pożyteczny owad żywiący się mszycami) jest mylony z mołem, a kowal bezskrzydły (z naszego punktu widzenia neutralny) – z żarłoczną poskrzypką liliową. Takich przykładów znalazłoby się dużo więcej.

5. NADGORLIWOŚĆ

W szczególności dotyczy to nawożenia i podlewania. Wiele osób zapomina (lub nie wie), że szkodliwy jest nie tylko niedobór składników pokarmowych i wody, ale także ich nadmiar. Zbyt duże dawki wody oznaczają nie tylko marnotrawstwo, ale także zwiększone ryzyko gnicia korzeni. Z kolei nadmiar nawozu może spowodować, że niektóre pierwiastki wzajemnie wykluczą swoje działanie, dojdzie do zasolenia podłoża, a to wszystko zaszkodzi roślinom. Późne i nadmierne nawożenie azotem sprawia, że zmniejsza się mrozoodporność roślin. Punkt piąty porusza również problem nadmiernego stosowania pestycydów w sytuacjach, w których często wystarczyłyby środki ekologiczne. Przykładowo przy brązowieniu igłaków wiele osób, zamiast szukać źródła problemu, od razu stosuje fungicydy, a także nawozy „przeciw brązowieniu”. Tymczasem jedną z najczęstszych przyczyn tego zjawiska jest susza fizjologiczna (niedobór wody w okresie późnojesiennym i zimowym).

6. ŁATWOWIerność

Przed wszystkim w kwestii „mądrości” wypisywanych w internecie, szczególnie na forach. Oczywiście warto korzystać z fachowej literatury, sprawdzonych portali internetowych i blogów zajmujących się tematyką ogrodniczą. Niemniej zdobywane w ten sposób informacje trzeba weryfikować, zwłaszcza jeśli pochodzą od entuzjastów. Wiedza amatorów-praktyków jest bardzo cenna, nie można jednak przyjmować wszystkiego bez zastanowienia. Niestety, żyjemy w erze dezinformacji, dotyczy to różnych dziedzin i często nawet fachowcy muszą się natrudzić, by dotrzeć do prawdy. W internecie krążą wiele szkodliwych mitów. I tak żywotniki są rzekomo bardzo niebezpieczne dla zdrowia, nawet przy kontakcie dotykowym. Inwazyjne nawłocia zaś to piękne mimozy, które warto uprawiać w ogrodzie. Trzeba nauczyć się rozpoznawać osoby, które „nie wiedzą, ale się wypowiedzą”. Zjawisko to dobrze przedstawia wykres efektu Dunninga-Krugera¹. W skrócie chodzi o to, że osoby niewykwalifikowane w jakiejś dziedzinie mają tendencję do przeceniania swoich umiejętności, osoby wysoko wykwalifikowane zaś – do zaniżania swoich kompetencji. *Summa summarum* ekspert miewa wątpliwości, a ignorant jest całkowicie pewien swojej wiedzy.

7. MARNOTRAWSTWO

To szeroki temat, który obejmuje m.in. wodę, produkty nadające się do kompostowania, stare sprzęty. Właśnie o tym jest ta książka.

---

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Efekt_Dunninga-Krugera

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

Sadzić. Zbierać. Nie marnować!

Chcesz, by świat żył bardziej ekologicznie?
Zacznij od siebie. I swojego ogrodu.

Zasady zero waste są proste, w języku angielskim
sprowadza się je do pięciu „r”:

- » *refuse*, czyli odmowa
- » *reduce*, czyli ograniczanie
- » *reuse*, czyli ponowne używanie
- » *recycle*, czyli poddawanie recyklingowi
- » *rot*, czyli kompostowanie

Istotą zero waste jest niezmiennalna kolejność postępowania.

W praktyce ogrodniczej zasady zero waste także nie są skomplikowane. Co więcej,
oszczędni ogrodnicy stosowali je od dawna – zanim zjawisko otrzymało nazwę.

PATRONI MEDIALNI:

POLSKIE STOWARZYSZENIE
**ZERO
WASTE**

Zielony **Ogródek**

EKOogród

murator.pl

Kocham
OGRÓD

PRZEPIS NA OGRÓD

Księgarnia internetowa:
<http://septem.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

septem
septem.pl

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: septem@septem.pl
<http://septem.pl>

ebook dostępny na:
ebookpoint

ISBN 978-83-283-7174-3

cena 49,00 zł

9 788328 371743